

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 95/2025-22

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a sudcov Miroslava Duriša a Miloša Maďara v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], narodeného [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátom Mgr. Borisom Stanclom, Bárdošova 19, Bratislava, proti postupu Okresného súdu Banská Bystrica v konaní vedenom pod sp. zn. 14C/324/2015 a jeho rozsudku č. k. 14C/324/2015-224 z 28. júna 2017, postupu Krajského súdu v Banskej Bystrici v konaní vedenom pod sp. zn. 14Co/72/2020 a jeho rozsudku č. k. 14Co/72/2020-365 z 8. februára 2022 a postupu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 4Cdo/21/2023 a jeho uzneseníu sp. zn. 4Cdo/21/2023 z 28. mája 2024 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 4. septembra 2024 domáha vyslovenia porušenia čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základných práv podľa čl. 20 ods. 1, čl. 46 ods. 1 a 3, čl. 47 ods. 3, čl. 48 ods. 1 a 2 ústavy, základného práva podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Banská Bystrica v konaní vedenom pod sp. zn. 14C/324/2015 a jeho rozsudkom č. k. 14C/324/2015-224 z 28. júna 2017, postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 14Co/72/2020 a jeho rozsudkom č. k. 14Co/72/2020-365 z 8. februára 2022 a postupom najvyššieho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 4Cdo/21/2023 a jeho uznesením sp. zn. 4Cdo/21/2023 z 28. mája 2024. Navrhuje napadnutý rozsudok Okresného súdu Banská Bystrica, napadnutý rozsudok krajského súdu a napadnuté uznesenie najvyššieho súdu zrušiť a vec vrátiť na ďalšie konanie. Okrem toho žiada priznať finančné zadostučinenie a náhradu trov konania pred ústavným súdom.

2. Ústavná sťažnosť súvisí s ústavnou sťažnosťou [REDAKOVANÉ] proti postupu najvyššieho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 3 MCdo 8/2011, ktorú ústavný súd uznesením č. k. II. ÚS 347/2012-16 z 13. septembra 2012 odmietol ako zjavne neopodstatnenú. V napadnutom konaní týkajúcom sa sporu medzi [REDAKOVANÉ] (advokátom a žalobcom) a [REDAKOVANÉ] (klientom a žalovaným) o zaplatenie sumy 327 511,15 eur s príslušenstvom, ktorá predstavovala odmenu advokáta za právne zastupovanie klienta v konaní vedenom Okresným súdom Lučenec pod sp. zn. 8 C 119/2001, najvyšší súd rozsudkom sp. zn. 3 MCdo 8/2011 z 9. mája 2012 rozhodol o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti rozsudku krajského súdu sp. zn. 16 Co 70/2010 z 15. apríla 2010 a rozsudku Okresného súdu Rimavská Sobota č. k. 11 C 51/2008-390 z 1. februára 2010 (ukladajúcim [REDAKOVANÉ] povinnosť zaplatiť [REDAKOVANÉ] sumu 217 070,76 eur s príslušenstvom, ako aj náhradu trov konania) tak, že uvedené rozsudky všeobecných súdov zrušil „okrem výroku, ktorým bol návrh v časti o zaplatenie 53 924,82 eur zamietnutý“. V napadnutom konaní nebolo sporné, že „navrhovateľ (žalobca) zastupoval odporcu (žalovaného) v konaní pred Okresným súdom Lučenec sp. zn. 8 C 119/2001 a v označenom konaní poskytol odporcovi vykonaním úkonov advokáta právnu pomoc (viď aj 19 ods. 1 zákona č. 132/1990 Z. z. o advokácii a § 1 ods. 1 vyhlášky č. 240/1990 Zb. a § 1 ods. 1 vyhlášky č. 163/2002 Z. z.). Spornou však medzi nimi zostala otázka, či dohodli zmluvnú (podielovú) odmenu advokáta, ktorá mala byť advokátovi zaplatená len v prípade úplného úspechu klienta v konaní, alebo či sa mala uplatniť domnienka o dohode mimozmluvnej (tarifnej) odmeny advokáta.“. Ústavný súd na námietku [REDAKOVANÉ] o porušení zásady voľného hodnotenia dôkazov (§ 132 Občianskeho súdneho poriadku účinného v danom čase) najvyšším súdom, ktorý „bez povšimnutia ponechal skutočnosť, že v spise Okresného súdu Lučenec sp. zn. 8 C 119/2001 sa nachádzala len jedna plná moc pre neho ako advokáta, v ktorej odmena bola výslovne dohodnutá podľa advokátskej tarify, pričom [REDAKOVANÉ] tento dôkaz nevyvrátil protidôkazom o existencii aj nejakej druhej (inej) plnej moci, v ktorej by mohla byť odmena dohodnutá podľa výsledku sporu“, reagoval tak, že „po zrušení rozsudkov krajského súdu a okresného súdu sťažovateľovi ([REDAKOVANÉ], pozn.) nič nebude brániť v tom, aby v ďalšom konaní argumentoval obsahom plnej moci zo 7. januára 2000 (ak tak neurobil už predtým)“.

3. Ešte pred rozhodnutím najvyššieho súdu o mimoriadnom opravnom prostriedku sťažovateľ pod hrozbou exekúcie splnil povinnosť zaplatiť [REDAKOVANÉ] sumu 217 070,76 eur s príslušenstvom, ako aj náhradu trov konania v celkovej sume 278 809,35 eur.

4. Dňa 29. decembra 2013 [REDAKOVANÉ] zomrel.

5. Okresný súd Lučenec uznesením sp. zn. 5 D 6/2014, Dnot 6/2004 z 23. februára 2015 určil čistú hodnotu dedičstva po [REDAKOVANÉ] v sume 325,85 eur. Túto sumu vyplatili dedičia [REDAKOVANÉ] sťažovateľovi, keďže sa od nich súdnou cestou domáhal vydania bezdôvodného obohatenia v celkovej sume 278 809,35 eur.

6. Konanie o zaplatenie odmeny advokáta bolo uznesením Okresného súdu Rimavská Sobota sp. zn. 11 C 1/2012 z 25. mája 2015 zastavené, keďže právni nástupcovia [REDAKOVANÉ] nežiadali pokračovať v konaní.

7. Konanie o vydanie bezdôvodného obohatenia bolo uznesením Okresného súdu Lučenec sp. zn. 17 C 33/2013 z 13. januára 2016 zastavené z dôvodu späťvzatia žaloby sťažovateľom.

8. Z ústavnej sťažnosti sťažovateľa a príloh k nej pripojených vyplýva, že tento sa následne žalobou podľa zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci“) doručenou Okresnému súdu Banská Bystrica 1. októbra 2015 domáhal od Slovenskej republiky, zastúpenej Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky, zaplata sumy 278 483,50 eur s príslušenstvom predstavujúcej škodu, ktorá mala vzniknúť nezákonným rozsudkom krajského súdu sp. zn. 16 Co 70/2010 z 15. apríla 2010 a rozsudkom Okresného súdu Rimavská Sobota č. k. 11 C 51/2008-390 z 1. februára 2010 (bod 2), ktoré boli zrušené rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 3 MCdo 8/2011 z 9. mája 2012.

9. Okresný súd Banská Bystrica rozsudkom č. k. 14C/324/2015-224 z 28. júna 2017 žalobu zamietol ako nedôvodnú, keďže nezistil príčinnú súvislosť medzi nezákonným rozhodnutím a uplatňovanou škodou ako jeden z predpokladov zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú orgánom verejnej moci pri výkone verejnej moci.

10. Krajský súd na odvolanie sťažovateľa v poradí prvým rozsudkom sp. zn. 14Co/367/2017 z 18. decembra 2018 rozsudok okresného súdu (bod 9) potvrdil ako vecne správny.

11. Na základe dovolania sťažovateľa najvyšší súd uznesením sp. zn. 4Cdo/117/2019 z 24. júna 2020 rozsudok krajského súdu (bod 10) zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie, pričom mu uložil povinnosť *„prejudiciálne sa zaoberať hmotnoprávnym nárokom týkajúcim sa odmeny advokáta v pôvodnom spore a opätovne posúdiť, či by žaloba právneho zástupcu ako pôvodného žalobcu voči pôvodnému žalovanému (ne)bola dôvodná, resp. v akom rozsahu“*.

12. Krajský súd následne v poradí druhým rozsudkom č. k. 14Co/72/2020-365 z 8. februára 2022 rozsudok okresného súdu (bod 9) potvrdil ako vecne správny, majúc za to, že [REDAKOVANÉ] vznikol hmotnoprávny nárok na odmenu za poskytnuté služby právnej pomoci priamo „zo zákona o advokácii a podľa ustanovení vykonávacieho právneho predpisu o tarifnej odmene advokáta“. Rozsudok krajského súdu sp. zn. 16 Co 70/2010 z 15. apríla 2010 a rozsudok Okresného súdu Rimavská Sobota č. k. 11 C 51/2008-390 z 1. februára 2010 (bod 2) podľa názoru krajského súdu „len“ deklaroval(i) povinnosť platiť odmenu za poskytnuté právne služby, takúto povinnosť novo nezakladali, nekonštituovali, avšak ju špecifikovali vo výške. Sťažovateľ v konaní nepreukázal vznik škody a existenciu príčinnej súvislosti medzi tvrdenými nezákonnými rozhodnutiami a prípadnou škodou, keď mu nevznikla ujma, resp. nedošlo k zmenšeniu majetkovej sféry žalobcu na základe konštitutívneho súdneho rozhodnutia, ktorý by sám zakladal určitý právny stav alebo konštituoval povinnosť. K zmenšeniu majetku sťažovateľa došlo v dôsledku splnenia povinnosti platiť odmenu splnomocnenému advokátovi, ktorý sťažovateľovi preukázateľne poskytoval právne služby na základe uzavretej zmluvy o právnom zastúpení, a táto hmotnoprávna povinnosť sťažovateľa existovala už v čase zmluvného vzťahu medzi sťažovateľom a splnomocneným advokátom. Štát nemôže nastupovať ako subjekt zodpovedný za náhodu spočívajúcu v tom, že Okresný súd Rimavská Sobota už nemohol a nemôže prejednať nárok [REDAKOVANÉ] uplatnený žalobou proti sťažovateľovi.

13. Proti rozsudku krajského súdu sťažovateľ podal dovolanie, v ktorom uplatnil ako dovolací dôvod vadu zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) v podobe námietok k dokazovaniu a hodnoteniu dôkazov krajským súdom. Prípustnosť dovolania vyvodzoval z § 421 ods. 1 písm. a) CSP tvrdiac, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo

od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, konkrétne „či je súd posudzujúci predbežnú otázku viazaný právnym názorom dovolacieho súdu, ktorý rozhodoval v inom konaní vo veci, ktorá je predmetom predbežnej otázky. Ak nie, je povinný sa vysporiadať s týmto právnym názorom dovolacieho súdu v zmysle § 194 ods. 2 CSP.“, ale aj z § 421 ods. 1 písm. b) CSP, tvrdiac, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená, konkrétne „či nesie štát zodpovednosť za to, že nebolo v súdnom konaní riadne meritórne rozhodnuté v dôsledku nezákonných rozhodnutí a čo je v takom prípade škodnou udalosťou zakladajúcou škodu“. Sťažovateľ vyjadril nespokojnosť s tým, že na základe právoplatných rozhodnutí všeobecných súdov zaplatil [REDAKOVANÉ] okrem istiny s príslušenstvom aj náhradu trov konania, avšak ani táto mu vrátená nebola.

14. Najvyšší súd napadnutým rozsudkom (doručeným sťažovateľovi 4. júla 2024) dovolanie odmietol ako procesne neprípustné.

14.1. Vo vzťahu k vade zmätočnosti tvrdenej sťažovateľom najvyšší súd nezistil ústavnoprávne deficity v rámci zisťovania skutkového stavu veci. Podľa jeho názoru krajský súd rešpektoval ústavno-procesné zásady dokazovania (ako sú zákaz tzv. deformácie dôkazu či opomenutého dôkazu, zásadu rovnosti zbraní, priamosti, voľného hodnotenia dôkazov), náležitým spôsobom zistil skutkový stav veci a po výklade a použití relevantných právnych noriem rozhodol tak, že jeho skutkové a právne závery nemožno považovať za svojvoľné, neudržateľné ani prijaté v zrejmom omyle, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces. Keďže postupu krajského súdu nebolo možné nič vytknúť, námietky sťažovateľa dovolací súd považoval z hľadiska prípustnosti a dôvodnosti dovolania podľa § 420 písm. f) CSP za neopodstatnené.

14.2. Vo vzťahu k prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP najvyšší súd konštatoval, že spor už bol v rámci dovolacieho konania predmetom dovolacieho prieskumu, pričom napadnutý rozsudok krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie s tým, aby sa prejudiciálne zaoberal hmotnoprávnym nárokom týkajúcim sa odmeny advokáta v pôvodnom spore (bod 11), čo krajský súd urobil, rešpektujúc princíp kasačnej záväznosti rozhodnutia dovolacieho súdu. Považoval za nesprávny názor sťažovateľa, že zrušením právoplatného rozhodnutia mu automaticky vznikla ujma pre uplatnenie náhrady škody. Bolo by nelogické a v rozpore s princípom právnej istoty, resp. v rozpore s požiadavkou stability a konformity rozhodovacej praxe súdov (čl. 2 ods. 2 CSP), ak by dovolací súd v tej istej veci najprv judikoval nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom a následne v tej istej veci by rozhodol presne opačne – čo v podstate sťažovateľ svojím dovolaním žiadal. V tomto prípade odvolací súd neposudzoval uplatňovaný nárok pre jeho nenamietanie sťažovateľom, ktorý sa jeho opätovného preskúmania nemôže úspešne domáhať v dovolacom konaní.

14.3. Pokiaľ sťažovateľ v dovolaní namietal nesprávne právne posúdenie v časti rozhodnutia krajského súdu týkajúcej sa náhrady trov právneho zastúpenia, najvyšší súd konštatoval, že krajský súd nemal možnosť zaoberať sa vytykanou nesprávnosťou, keďže ju sťažovateľ neuplatnil v odvolaní.

14.4. Vo vzťahu k prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP najvyšší súd, vychádzajúc z obsahu spisu a obsahu napadnutého rozsudku krajského súdu konštatoval, že v konaní nebolo preukázané, že by sa sťažovateľ dohodol s [REDAKOVANÉ] na bezodplatnom zastupovaní, a nebolo preukázané ani uzavretie dohody o podielovej odmene

len v prípade úspechu sťažovateľa v konaní. Preukázané bolo, že konajúcemu advokátovi vznikol hmotnoprávny nárok na odmenu za poskytnuté služby právnej pomoci priamo zo zákona. Dôvodom, pre ktorý bola žaloba zamietnutá, bolo zistenie súdov nižších inštancií, že sťažovateľ v napadnutom konaní nepreukázal vznik škody a existenciu príčinnej súvislosti medzi tvrdenými nezákonnými rozhodnutiami (bod 2 a 8) a prípadnou škodou, keď sťažovateľovi nevznikla ujma, resp. nedošlo k zmenšeniu jeho majetkovej sféry. Súdny nižších inštancií teda otázku zodpovednosti štátu za to, že nebolo v súdnom konaní riadne meritórne rozhodnuté, neriešili a neposudzovali. Ani prípadné riešenie tejto otázky by nezmenilo právne postavenie sťažovateľa, keďže žaloba bola zamietnutá z dôvodu, že sťažovateľ nepreukázal vznik škody a existenciu príčinnej súvislosti, a teda neprichádza do úvahy zodpovednosť štátu za jej vznik.

14.5. Otázky, ktoré sťažovateľ nastolil v dovolaní, tak nemohli viesť k založeniu prípustnosti dovolania v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) a b) CSP.

II.

Argumentácia sťažovateľa

15. Sťažovateľ, zastávajúc názor, že krajský súd v napadnutom konaní nebol oprávnený posudzovať dôvodnosť nároku [redacted], v ústavnej sťažnosti [čl. 127 ústavy a § 122 a nasl. zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)] krajskému súdu opätovne vytýka, že k predmetnej veci pripojil súdne spisy súvisiacich konaní, pričom listinné dôkazy, ktoré sa v nich nachádzali, vyhodnotil v neprospech sťažovateľa, čo je v rozpore so základným právom sťažovateľa na súdnu ochranu, základným právom na zákonného sudcu, základným právom na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, ako aj právom na spravodlivé súdne konanie. V tomto kontexte považuje právny záver najvyššieho súdu o neprípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f) CSP za nedostatočne odôvodnený a arbitrárny, rozporný so zásadou rovnosti účastníkov konania a zásadou kontradiktórnosti konania.

16. Sťažovateľ nesúhlasí ani s právnym záverom najvyššieho súdu o neprípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP pre nenastolenie relevantnej právnej otázky, pričom zastáva názor, že právnou otázkou, „či nesie štát zodpovednosť za to, že nebolo v súdnom konaní riadne meritórne rozhodnuté v dôsledku nezákonných rozhodnutí a čo je v takom prípade škodnou udalosťou zakladajúcou škodu.“, sa najvyšší súd mohol zaoberať aj pri posudzovaní prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f) CSP, čo však neurobil. Deklaruje, že je daná príčinná súvislosť medzi škodou a nezákonnými rozhodnutiami, na základe ktorých musel uhradiť [redacted] sumu 217 070,76 eur s príslušenstvom, ako aj náhradu trov konania, a zároveň prišiel o možnosť zaplatenú sumu získať späť. Pokiaľ štát nestihol napraviť spôsobenú nezákonnosť a včas odstrániť stav právnej neistoty sťažovateľa, nesie zodpovednosť aj za zbytočné prietahy v napadnutom konaní.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

17. Podstatou ústavnej sťažnosti je námietka porušenia čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 ústavy, základných práv sťažovateľa podľa čl. 20 ods. 1, čl. 46 ods. 1 a 3, čl. 47 ods. 3, čl. 48 ods. 1 a 2 ústavy,

základného práva podľa čl. 36 ods. 1 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom Okresného súdu Banská Bystrica v konaní vedenom pod sp. zn. 14C/324/2015 a jeho rozsudkom č. k. 14C/324/2015-224 z 28. júna 2017, postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 14Co/72/2020 a jeho rozsudkom č. k. 14Co/72/2020-365 z 8. februára 2022 a postupom najvyššieho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 4Cdo/21/2023 a jeho uznesením sp. zn. 4Cdo/21/2023 z 28. mája 2024.

III.1. K namietanému porušeniu čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 ústavy, základných práv sťažovateľa podľa čl. 20 ods. 1, čl. 46 ods. 1 a 3, čl. 47 ods. 3 a čl. 48 ods. 1 ústavy, základného práva podľa čl. 36 ods. 1 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým rozsudkom Okresného súdu Banská Bystrica a napadnutým rozsudkom krajského súdu:

18. Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne, t. j. na princípe subsidiarity. Zmysel a účel subsidiárneho postavenia ústavného súdu pri ochrane základných práv a slobôd spočíva v tom, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Právomoc ústavného súdu predstavuje v tomto kontexte *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ku ktorého uplatneniu dôjde až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popretie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu, ktorého právne dôsledky sú premietnuté do § 56 ods. 2 a § 132 ods. 1 zákona o ústavnom súde (IV. ÚS 170/2022, III. ÚS 678/2021, I. ÚS 695/2022).

19. Konaním a rozhodovaním všeobecných súdov je teda ústavný súd oprávnený zaoberať sa len vtedy, ak sa ústavnou sťažnosťou namieta porušenie takých základných práv alebo slobôd, ktorým nebola poskytnutá účinná ochrana. Účinnú ochranu základných práv a slobôd (okrem iného) predstavuje opravný prostriedok, ktorý má fyzická osoba alebo právnická osoba k dispozícii vo vzťahu k tomu základnému právu alebo slobode, ktorých porušenie namieta a ktorý jej umožňuje odstrániť ten stav, v ktorom vidí porušenie svojho základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 36/96).

20. Sťažovateľ podal proti rozsudku Okresného súdu Banská Bystrica riadny opravný prostriedok (odvolanie), o ktorom rozhodol krajský súd napadnutým rozsudkom (bod 12), a proti napadnutému rozsudku krajského súdu mimoriadny opravný prostriedok – dovolanie, o ktorom rozhodol najvyšší súd (body 14 až 14.3.). Aj keď najvyšší súd dovolanie sťažovateľa odmietol, preskúmal existenciu dovolacích dôvodov, ním vznesenými námietkami sa vecne zaoberal a podal k nim aj patričné vysvetlenie.

21. Právomoc krajského súdu na preskúmanie rozsudku okresného súdu a právomoc najvyššieho súdu na preskúmanie rozsudku krajského súdu v tejto časti vylučuje právomoc ústavného súdu na prerokovanie ústavnej sťažnosti, preto bolo potrebné ústavnú sťažnosť sťažovateľa v tejto časti odmietnuť podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde pre nedostatok právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie.

III.2. K namietanému porušeniu čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 ústavy, základných práv sťažovateľa podľa čl. 20 ods. 1, čl. 46 ods. 1 a 3, čl. 47 ods. 3 a čl. 48 ods. 1 ústavy, základného práva podľa čl. 36 ods. 1 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu:

22. Vzhľadom na predmet posudzovaného konania (body 1 a 8) ústavný súd uvádza, že právo na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím štátneho orgánu alebo jeho nesprávnym úradným postupom v zmysle čl. 46 ods. 3 ústavy nie je absolútne, ale v záujme zaistenia právnej istoty podlieha (čl. 46 ods. 4 v spojení s čl. 51 ods. 1 ústavy) zákonným obmedzeniam upravujúcim predpoklady na jej uplatnenie (II. ÚS 467/08, ZNaU 106/2008).

23. Zmyslom a účelom zákona o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci je v súlade s čl. 46 ods. 3 ústavy ustanoviť podmienky, za ktorých vzniká právo na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím súdu, iného štátneho orgánu či orgánu verejnej správy alebo nesprávnym úradným postupom, a to spôsobom, ktorý umožňuje odškodniť všetky prípady, v ktorých bola poškodenému spôsobená škoda takým rozhodnutím orgánu verejnej moci, ktoré bolo neskôr posúdené ako nezákonné. Vo vzťahu k náhrade škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím základné podmienky vzniku nároku na náhradu škody ustanovuje § 6 ods. 1 zákona o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci, a to tým, že ustanovuje ako predpoklad na náhradu škody (okrem iného) vydanie nezákonného rozhodnutia a ďalej jeho zrušenie pre nezákonnosť príslušným orgánom. Tieto podmienky sú splnené iba vtedy, ak je vydané rozhodnutie následne zrušené na to príslušným orgánom práve z dôvodu nezákonnosti. Z takéhoto zrušujúceho rozhodnutia potom musí byť dôvod zrušenia skoršieho rozhodnutia (jeho nezákonnosť) zrejmý (II. ÚS 25/2011). Všeobecný súd musí skúmať všetky podmienky nároku na náhradu škody, ktorý vzniká až po splnení všetkých jeho predpokladov, teda až po tom, ako sa ukázali neúčinné iné prostriedky ochrany, resp. kompenzácie majetkovej ujmy na základe iných právnych nárokov (m. m. III. ÚS 361/09).

24. Vo vzťahu k napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu ústavný súd zdôrazňuje, že otázka posúdenia, či v konkrétnej veci sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí v rámci takého konania do výlučnej právomoci dovolacieho súdu, nie do právomoci ústavného súdu, ktorý nie je alternatívou ani mimoriadnou opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov. Je preto vecou najvyššieho súdu určovať si koncepciu interpretácie prípustnosti mimoriadnych opravných prostriedkov, a to za predpokladu, že táto nie je nepriateľská z hľadiska ochrany základných práv a slobôd. Z ústavného hľadiska je podmienkou, aby takáto interpretácia nebola svojvoľná alebo formalistická a aby bola čo najustálenejšia, a teda súladná s právom na súdnu ochranu (II. ÚS 398/08, II. ÚS 65/2010).

25. Inštitút dovolania je súčasťou subsystému opravných prostriedkov, ktorými možno za ustanovených podmienok prelomiť právoplatné rozhodnutia všeobecných súdov, pričom z hľadiska jeho prípustnosti, ako aj priebehu konania je primárne zameraný na odstránenie väd zmätočnosti a nesprávneho právneho posúdenia veci, a nie na odstránenie skutkových deficitov civilného sporového konania. Vady vyskytujúce sa v priebehu zisťovania skutkového stavu veci môžu zakladať porušenie práva na súdnu ochranu len celkom výnimočne, najmä v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla určitú intenzitu, pričom tieto vady sa prelínajú s právom na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia (vrátane jeho aspektu

predvídateľnosti a presvedčivosti) a prejavujú sa primárne ako deficit primeraného odôvodnenia rozhodnutia všeobecného súdu. Ide spravidla o prípady tzv. opomenutých dôkazov (nevykonanie dôkazného prostriedku bez vecného zdôvodnenia v odôvodnení konečného rozhodnutia) a extrémneho nesúladu medzi skutkovými zisteniami a právnymi závermi na jednej strane a vykonanými dôkazmi na strane druhej.

26. Arbitrárnosť a zjavná neodôvodnenosť rozhodnutí všeobecných súdov je najčastejšie daná rozporom súvislostí ich právnych argumentov a skutkových okolností prerokúvaných prípadov s pravidlami formálnej logiky alebo absenciou jasných a zrozumiteľných odpovedí na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04).

27. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd zamerlal svoju pozornosť na to, či najvyšší súd pri rozhodovaní o dovolaní sťažovateľa ústavne akceptovateľným spôsobom vysvetlil dôvody, pre ktoré ho odmietol ako procesne neprípustné, a teda či účinky jeho dovolacej právomoci boli zlučiteľné s právom sťažovateľa ako strany sporu na prístup k súdu a súčasne či zo strany najvyššieho súdu došlo k splneniu požiadaviek kladených na náležité odôvodnenie súdneho rozhodnutia, a to so zreteľom na už uvedené východiská a možnosti ústavného prieskumu napadnutého uznesenia.

28. Po preskúmaní odôvodnenia napadnutého uznesenia najvyššieho súdu v kontexte obsahu dovolania podaného sťažovateľom ústavný súd konštatuje, že nezistil žiadnu skutočnosť, ktorá by signalizovala svojvoľný postup najvyššieho súdu (v medziach posudzovanej prípustnosti dovolania, pozn.) nemajúci oporu v procesnom kódexe – Civilnom sporovom poriadku. Najvyšší súd primeraným spôsobom aplikoval na vec vzťahujúce sa procesné normy týkajúce sa dovolania a náležité odôvodnil napadnuté uznesenie, pričom jasne uviedol, že krajský súd rešpektoval princíp kasačnej záväznosti rozhodnutia dovolacieho súdu, keď sa prejudiciálne zaoberal hmotnoprávnym nárokom týkajúcim sa odmeny advokáta v pôvodnom spore (body 11 a 14.2.). Ústavný súd s poukazom na závery svojho uznesenia č. k. II. ÚS 347/2012-16 z 13. septembra 2012 (bod 2) považuje právny záver najvyššieho súdu, že sťažovateľ v napadnutom konaní nepreukázal vznik škody a existenciu príčinnej súvislosti medzi tvrdenými nezákonnými rozhodnutiami a prípadnou škodou, za ústavne akceptovateľný.

29. Súčasťou práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy nie je povinnosť súdu akceptovať dôvody prípustnosti mimoriadneho opravného prostriedku uvádzané sťažovateľom, v dôsledku čoho ich „nerešpektovanie“ súdom ani nemožno bez ďalšieho považovať za porušenie označeného práva. V inom prípade by totiž najvyšší súd stratil možnosť posúdiť, či zákonné dôvody prípustnosti alebo neprípustnosti podaného dovolania vôbec boli naplnené (I. ÚS 145/2010).

30. Rovnosť účastníkov v konaní (čl. 47 ods. 3 ústavy a čl. 37 ods. 3 listiny) súd zabezpečuje vytvorením rovnakých procesných možností na uplatnenie ich práv a plnenie ich povinností. Podstata tejto ústavnej zásady spočíva v tom, že všetci účastníci konania (osobitne strany civilného sporového konania) majú rovnaké procesné práva a povinnosti, ktoré uplatňujú a plnia za rovnakých procesných podmienok bez zvýhodnenia alebo diskriminácie niektorej z procesných strán. Nerozhoduje procesné postavenie alebo procesná pozícia účastníka (strany sporu), nie je podstatné ani to, ktorý z účastníkov (sporových strán) sa stane žalobcom a ktorý z účastníkov je žalovaný (m. m. PL. ÚS 43/95, II. ÚS 35/02, II. ÚS 121/02, II. ÚS 135/05, IV. ÚS 126/09). Táto

ústavná zásada zaručuje len procedurálnu rovnosť v určitom konaní, nie „rovnosť“ v zmysle rovnakého či dokonca želaného výsledku pre každého účastníka takéhoto konania. Aplikácia princípu rovnosti zbraní v postupe konajúceho súdu má zaručiť rozumný stav rovnováhy, v ktorom protistrana môže reagovať na relevantné argumenty druhého účastníka konania, z čoho vyplýva, že je na uvážení konajúceho súdu, či bude predstreté argumenty považovať za podstatné, a ako také ich predloží ku konfrontácii druhej strane. Konajúci súd totiž popri rovnosti účastníkov konania musí zaručiť aj plynulosť a rýchlosť konania, čo predpokladá selekciu len podstatných argumentov, ktoré bude súd predkladať na vyjadrenie protistrane (III. ÚS 402/08, ZNaU 25/09). Z uvedeného vyplýva, že zásada rovnosti účastníkov konania nie je absolútna. Procesnú rovnosť nemožno vykladať tak, že by zákonodarca nemohol stanoviť rozdielny rozsah procesných práv a povinností v rôznych druhoch konania, musí však rešpektovať rovnaký rozsah procesných práv a povinností v konaniach so zhodným predmetom konania.

31. V posudzovanom prípade ústavný súd nezistil nič, čo by signalizovalo taký zásah najvyššieho súdu do procesných práv sťažovateľa, ktorý by mal základ v znevýhodnení alebo diskriminácii sťažovateľky oproti druhej strane sporu.

32. Ústavnú udržateľnosť napadnutého uznesenia najvyššieho súdu nie je spôsobilá spochybniť ani námietka sťažovateľa o porušení jeho základného práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy, ktorú odvodzoval od toho, že najvyšší súd nezasiahol do procesu dokazovania krajským súdom, ktorý považoval za nezákonný.

33. V danej skutkovej a procesnej situácii nemožno uvažovať ani o existujúcom vlastníckom práve sťažovateľa, prípadne o legitímnom očakávaní, ktoré by *ratione materiae* spadalo do rámca čl. 20 ods. 1 ústavy, ktorého porušenie namieta v ústavnej sťažnosti. „Článkom 20 ods. 1 ústavy sa vlastníkovi priznáva len ochrana majetku, ktorý nadobudol v súlade s platným právnym poriadkom.“ (PL. ÚS 33/95) „Tento článok Ústavy Slovenskej republiky nevyhlasuje za základné ľudské právo vlastníctvo samotné, ale právo byť vlastníkom, t. j. právo nadobúdať vlastníctvo. Vzťahuje sa na štátnych občanov Slovenskej republiky, cudzincov, právnické osoby slovenské i zahraničné, a aj štát. Výklad tohto ustanovenia však neznamená, že každý má právo vlastniť akýkoľvek majetok... Uvedené ustanovenie Ústavy Slovenskej republiky treba vykladať tak, že každý má právo vlastniť majetok, ktorý ústavou alebo zákonom Slovenskej republiky nie je z tohto vlastníctva vylúčený.“ (PL. ÚS 38/95) Aj posudzovanie Európskeho súdu pre ľudské práva vo vzťahu k čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd je v tomto smere kazuistické. «Všeobecné pravidlo znie, že ak bolo určité majetkové právo priznané právoplatným rozhodnutím vnútroštátneho orgánu, ktoré je vykonateľné, potom ide o „majetok“ v zmysle čl. 1 Protokolu č. 1.» (Kmec, J., Kosař, D., Kratochvíl, J., Bobek, M. *Evropská úmluva o lidských právech. Komentář*. Praha. C.H. Beck, 2012. s. 1261.).

34. V posudzovanom prípade sťažovateľ existenciu majetku alebo práva majetkového charakteru dotknutého napadnutým uznesením najvyššieho súdu nepreukázal.

35. Medzi napadnutým uznesením najvyššieho súdu a obsahom základných práv podľa čl. 20 ods. 1, čl. 46 ods. 1 a 3, čl. 47 ods. 3 a čl. 48 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 ústavy a obsahom práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru neexistuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by ústavný súd po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie mohol reálne

dospieť k záveru o ich porušení. Na základe uvedeného ústavnú sťažnosť sťažovateľa v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

III.3 K namietanému porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy napadnutým postupom Okresného súdu Banská Bystrica, krajského súdu a najvyššieho súdu:

36. V zmysle ustálenej judikatúry ústavného súdu je dôvodom na odmietnutie ústavnej sťažnosti pre jej zjavnú neopodstatnenosť aj zistenie, že porušenie uvedeného práva sa namieta v takom konaní pred všeobecným súdom, v ktorom už označený všeobecný súd meritórne rozhodol pred podaním ústavnej sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy (II. ÚS 184/06), a preto už k namietanému porušovaniu tohto práva nečinnosťou orgánu verejnej moci v čase doručenia ústavnej sťažnosti ústavnému súdu nemohlo dochádzať (m. m. II. ÚS 387/06).

37. Vzhľadom na to, že v čase, keď sa sťažovateľ obrátil s ústavnou sťažnosťou na ústavný súd, už bola vec právoplatne skončená, nemohlo dochádzať k porušeniu jeho namietaného základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov (resp. práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote) a jeho právna neistota už nemohla trvať. Na základe uvedeného ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa aj v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

38. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku sa ústavný súd ďalšími požiadavkami sťažovateľky uvedenými v petite nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. februára 2025

predsedníčka senátu